

דף פ.

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן ריג פעיף א

א. המוכר פירות שובך או פירות כוורת לחבירו קנה¹, ואין זה מוכר דבר שלא בא לעולם שלא מכר דבש שיבוא לכוורת, אלא מוכר שובך לפירותיו, וכוורת לדבשה, והוי כמוכר אמת המים לחבירו שהוא נהנה בכל מה שיצוד בה, וכמוכר אילן לפירותיו דמהני.

ח"מ סימן רכ פעיף יח

יח. יש אומרים דהוא הדין איפכא מכר יונים מכר שובך מכר דבורים מכר כוונת במה דברים אמורים שפירש שמכר כל פירות השובך והכוורת בלי שיור אבל אם מכר סתם פירות הכוורת² לא מבעיא שלא מכר הכוורת אלא אף הדבורים לא מכר כולם אלא יקה הלוקח שלשה נחילים (פירוש ג' חבורות הנולדות ראשונה שכן דרך הכוורת שבתחלת ימות הקיץ יוצא מן הכוורת נחיל של דבורים ילדות ומביא כוורת חדש

ג. ממשנה ב"ב פ' ע"א. וכתב הכ"מ בפכ"ג ממכירה הלכה ט' ששובך וכוורת לגבי פירותיהן טפלים הם, דסתמן אינם שווים כל כך, הו"ל כמוכר שובך וכוורת לפירותיהן, אבל פירות שדה שהם טפלים לגבי השדה, לא הו"ל כמוכר שדה לפירותיה כל זמן שלא פירש. ובפרישה כתב לחלק מדלא אמר פירות יוני שובך פלוני, או יונים שיולדו לי בשנה זו אני מוכר לך, משמע דכוונתו בלשונו להקנות לו היונים שיולדו לו באופן המועיל, וכאלו אמר לו השובך מכור לך להיונים שיולדו לתוכו, וכן בכוורת, וע"כ אמר לו אני מוכר לך השובך להיונים שיולדו מהני אף שאין היונים נולדים מגוף השובך ודומה למוכר אמת המים שגם הדגים אינם נולדים מגוף המים אלא נתגדלו בתוכו ומהני כמו אילן לפירותיו. סמ"ע ס"ק א'. והט"ז כתב שגם באמר לו יונים שיולדו לי בשנה זו אני מוכר לך אפ"ה מהני, ולא הוי דבר שלא בא לעולם כיון שזכר הכוורת והשובך הוי כאומר שובך וכוורת לפירותיו. ובפעמוני זהב כתב שכמו שפירות שובך מהני אף דלא אתי מגוף השובך ודימה אותו לאילן לפירותיו ה"ה הצייד יכול למכור מצודתו למה שתעלה ולא בעינן הטעם משום כדי חייו כמ"ש בשו"ע סי' רי"א פעיף ב'. ועיין בקצות סי' ר"ט סק"ד.

ד. לא מיבעיא שלא מכר את הכוורת כו'. חד באידך תליא, דכיון דאמר בלשון פירות, אמרינן שדעתו היתה לשייר לו פירות, ומדשייר לו פירות ודאי לא היתה דעתו למכור הכוורת והשובך דהפירות מגודלין בהן, וכיון דשייר לנפשו שובך וכוורת ופירותיהן, הרי צריך להניח כ"כ שלא יחרבו השובך והכוורת, ומש"ה אמרו דצריך דיניח כמו שמבאר המחבר והולך, ואז לא יחרבו.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 05841504777 email: minchat.aaa@gmail.com

ומכניסן לתוכו, וכן לסוף ט' או י' ימים וכו') הראשונים ומכאן ואילך ^ע נוטל נחיל ומניח נחיל כדי שתתיישב הכוורת ואם מכר סתם ^פ פירות השובך אינו יכול ליטול כל הגוזלות שיולדו בו מעתה מפני שהאמהות בורחות נמצא שהחריב כל השובך, אלא מניח מהם כדי ליישב השובך, וכמה מניח, אם ^צ היו בו אמהות ובנות בעת מכירת הפירות מניח בריכה

^ע. נוטל נחיל ומניח נחיל. דרך הדבורים שמולדין הרבה, וכל ט' ימים מוציאין לחוץ נחיל אחד, וכל הנולד חוצה האחרונה גרוע מאשר נולד והוציא חוצה לפניו, והלוקח לוקח לעצמו ג' נחילים ראשונים הטובים ואח"כ נוטל זה אחד וזה אחד, באופן שישאירו גם להמוכר מהטובים ולא יחרב הכוורת.

^פ. פירות השובך כו'. דרך היונים דמולידים זוג אחד דהיינו זכר ונקבה [ושניהן יחד נקראין בריכה בלשון המשנה [כ"ב פ' ע"א] והרמב"ם, ובכל חודש משך שנה, זולת החודש אדר דאין מולדין בו, והגוזלות שהולידו, גם הן אחר (ג') חדשים ללידתן מולדין כל חודש וחודש בריכה אחת, ומין יונים הוא לשון נקבה, לכן נקרא זוג שבו זכר ונקבה בשם "אמהות ובנות", ור"ל אמהות הזכר והנקבה שנולדו מהן הבנות, והבנות ג"כ ר"ל זכר ונקבה.

^צ. אם היו בו אמהות ובנות בעת מכירת כו'. כצ"ל אם היו בו, וכן הוא לשון הרמב"ם פכ"ג דמכירה דין י"ב אות באות כלשון המחבר. ודין זה הוא ממשנה וגמרא דפרק המוכר את הספינה [שם], ומחולקים בנוסחאות ופירושה רשב"ם ותוס' והרי"ף וכמ"ש בדרישה ופרישה [סעיף כ'], וגם כתבתי שם שנראה דהרמב"ם נמשך אחר נוסחאות הרי"ף ופירושו ע"ש, וכאן אקצר ואעתיק מה שהוא צורך לפירוש דברי הרמב"ם והמחבר, לברר דהעיר שושן לא כיון יפה במה ששינה לשון הרמב"ם והמחבר. והוא, דשם במשנה איתא ז"ל, הלוקח פירות שובך מחבירו מפריח בריכה ראשונה, עכ"ל. ובגמרא קאמר עלה ז"ל, והתניא בריכה ראשונה ושניה, אמר רב כהנא לא קשיא הא בה הא באמה [כן הוא נוסחות הרי"ף הא "בה" והא באמה, ולא כדגרס רשב"ם [ד"ה ה"ג] הא "לה" הא לאמה, ור"ל המשנה והברייתא איירי כשבשעת המכירה היו בשובך אמהות ובנות, והמוכר מוכר ללוקח פירותיהן ולא הן עצמן, וצריכין להניח לכל אחד ב' בריכות לצוות כדי שלא יחריב השובך, והמשנה איירי ממה שמניח הלוקח להאמהות, וקאמר שמניח לה הלוקח עוד בריכה אחת ויצטווה האם עם אותה בריכה ועם הבנות שנולדו ממנה כבר בשעת המכירה, ומה שיולדו מהאמהות משם והלאה יקח הלוקח דתו לא תברח האם כיון דיש לה ב' זוגות, והברייתא איירי במה שצריך הלוקח להניח להבנות שהיו בשעת המכירה, וקאמר דצריך להניח להן ממה שיולדו מאותן בנות ג"כ ב' בריכות כמו שהניח להאמהות, דאי לאו הכי יש לחוש שיברחו הבנות], ופריך הגמרא על זה ז"ל, מ"ש אמה דמצטוותא אהבנות ואזוגה דשבקינן לה, הבנות נמי תצטוותא אאמה ואבריכה שהניחו עוד לאמה, ומשני אמה אברתה מצטוותא ברתה אאמה לא מצטוותא [ומשום הכי צריכין להניח להבנות ג"כ ב' בריכות], עכ"ל הגמרא בקצת שינוי לשון לתוספות ביאור. ובזה דברי המחבר שהן דברי הרמב"ם מבוארין, וזהו שמסיק וכתב ז"ל, וכל הנולד מאחר ב' בריכות של בנות והבריכה הראשונה של האמהות הרי אלו שלו, דתיבת מאחר קאי ג"כ אדבתריה, וכאילו אמר כל הנולד מאחר ב' בריכות של בנות ומאחר הבריכה הראשונה כו', ור"ל כל הנולד מהבנות אחר שהולידו הבנות הב' בריכות הנ"ל שהניח הלוקח להמוכר להיות צוות להבנות, והנולד מהאמהות אחר שתלד עוד הבריכה הראשונה הנ"ל יקחם הלוקח. וממה שיולד מהבריכה הראשונה של האמהות ומהשתי בריכות של הבנות לא הזכיר הרמב"ם והמחבר דבר אם יקחם כולם הלוקח או לא, מפני שנמשך אחר לשון המשנה וגמרא הנ"ל. גם שם לא איירי מינה ויש בזה שם פלוגתא, דהרשב"ם לשיטתו כתב [ד"ה ומשני] שאין צריך הלוקח להניח צוות

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

(פירוש דרך היונים לעשות שני ולדות בכל חדש זכר ונקבה וכל שני ולדות נקראו בריכה) ראשונה שיולידו האמהות כדי שיצטוו [פירוש שיתחברו] האמהות עם הבריכה הראשונה ועם הבנות שעמהם ומניח ממה שיולידו הבנות שתי בריכות כדי שיצטוו הבנות עם שתי בריכות שהולידו, וכל הנולד מאחר שתי בריכות של בנות והבריכה הראשונה של אמהות הרי אלו שלו.

בכל דברים אלו אין חלוק בין מכר למתנה **ק** אף על גב דלענין דברים המחוברים יש חלוק **ר** כמו שנתבאר לעיל סימן רט"ו סעיף ו' לענין מטלטלין אין חלוק.

עין משפט ד. חו"מ סימן רט"ו סעיף יד

יח. הלוקח זיתים מחבירו לקוצצם, הרי זה מניח מהאילן סמוך לארץ

להבריכות הנ"ל הנולדים מהאמהות ובנות, ומטעם דאחר שנולדו להן כ"כ תו מצטוותא גם הבריכות עם האמהות. והתוס' כתבו שם [ד"ה הא] לשיטתם דגם להבריכות צריכים להניח ממה שיולדו ראשונה להיות להן לצוות, והמשנה והברייתא קיצרו דאטו תנא כי וכלא לחשב וליזיל ע"ש. גם הבי"י [סעיף כ'] הביא דעת הר"ן [בחידושו שם ד"ה הא בה] דפירש דברי הרי"ף על דרך שכתבתי כנ"ל [ולא מצאתי להר"ן בשום מקום שכתב כן, ועיין דרישה [שם], ומסיק הר"ן וכתב שם דיש להסתפק בזה אם צריך להניח להמוכר ג"כ מה שיולדו הבריכות הראשונה או לאו, ומינה נלמד דיש להסתפק ג"כ בכונת הרמב"ם והמחבר בזה, גם מהמגיד משנה מוכח שם דפירש דברי הרמב"ם על דרך שכתבתי ע"ש [פכ"ג] דמכירה [שם], וזהו דלא כעיר שושן [סעיף י"ח] דהתחיל וכתב כלשון המחבר ז"ל, וכמה מניח, אם היו בו אמהות ובנות כו', וסיים וכתב ז"ל, וכל הנולד מאותן ב' בריכות של הבנות והבריכה הראשונה של האמהות הרי הוא של לוקח, עכ"ל. הרי לפנינו דקיצר ושינה מלשון הרמב"ם והמחבר דהשמיט תיבת "מאחר" שהוא יתר לביאור דבריו של הרמב"ם והמחבר וכנ"ל, וכתב בפשיטות דהנולד מהבריכות שנשארו להמוכר יקח הלוקח הכל, וכבר כתבתי שהוא כנגד דברי התוס', ושהר"ן מסופק בו לדעת הרי"ף, ושכן יש להסתפק ג"כ בדברי הרמב"ם שנמשך אחר דברי הרי"ף וכנ"ל. ואף שהטור [סעיף כ'] ג"כ הביא דברי הרמב"ם והשמיט ג"כ תיבת מאחר וכתב כלשון עיר שושן, אין לתמוה עליו כ"כ מטעם שכתבתי בפרישה [שם] דמוכח מיניה וביה דהיה לו פירוש אחר בדברי הרמב"ם, שהרי כתב תחילה הדין כמו שהוא לנוסחאות ופירוש רשב"ם, וכתב עליה דברי הרמב"ם בלי פלוגתא, ע"ש ודו"ק, משא"כ העיר שושן דלא כתב אלא לשון הרמב"ם.

ק. אף על גב דלענין דברים המחוברים כו'. ז"ל הטור, שאין חילוק בין מוכר לנותן אלא בקרקע שהוא חשוב בטלי אגבו בנותן, אע"ג דלא בטלי במוכר, אבל במטלטלין אין חילוק בין מוכר לנותן.

ר. כמ"ש לעיל. ע"ש [סקל"ז וסקל"ח] דכתבתי מילתא בטעמא.

ב' ענפים שחוזר וצומח מהם וקוצץ ^ש.

לקח שקמה קודם שנחתכה ענפיה מגביה ג' טפחים מהארץ וקוצץ, ואם שקמה זקנה מניח ב' טפחים. ובשאר אילנות מניח טפח וקוצץ. בקנים ובגפנים מן הפקק ^ה ולמעלה. בדקלים ובארז חופר ומשרש לפי שאין גזעם מחליף.

עין משפט ה.ו.

ח"מ סימן רכ פעיף יח

עיין לעיל עין משפט א

דף פ:

עין משפט ג.

ח"מ סימן רטז פעיף יד

עיין לעיל עין משפט א

^ש. ברייתא פ' ע"א משום דמסתמא דעת המוכר היתה שלא יכלה הלוקח את האילן לגמרי בקציצתו אלא שיחזור ויצמח ויגדל מהגזע, משום כך נתנו חז"ל שיעור בכל אילן שיכול לחזור ולצמוח. ועיין בסי' רע"ד מה שאדם יכול לקצוץ ולקטום בלא קנייה מתקנת יהושע. סמ"ע ס"ק ל"ט.

^ת. מן הקשר התחתון ולמטה והפקק עצמו יניח ומעליו יקצוץ. סמ"ע ס"ק מ"ב.